

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Helsingissä

9 päivänä kesäkuuta 1992

Lausunto n:o 12

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 8 päivänä kesäkuuta 1992 hallituksen esityksen n:o 85 laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien väliaikaisesta muuttamisesta sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina nuorempi hallitussihteeri Pekka Humalto sosiaali- ja terveysministeriöstä, lainsäädäntöjohtaja Matti Niemivuo ja lainsäädäntöneuvos Heikki Karapuu oikeusministeriöstä, professori Mikael Hiden ja professori Antero Jyränki.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan sairausvakuutuksen päivärahan ja kuntoutusrahan määräytymissäännösten muuttamista. Myös vakuutetun omavastuuosuutta lääkekustannuksista korotettaisiin. Lisäksi ehdotetaan eräitä muutoksia lääkekorvausten määräytymisperusteisiin.

Esitys liittyy tämän vuoden toiseen valtion lisätalousarvioesitykseen. Ehdotettuja lakeja on tarkoitus soveltaa 1 päivästä syyskuuta vuoden 1992 loppuun.

Esityksen säätämisjärjestysperustelujen mukaan lakiehdotukset ovat valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja säästölakeja, jotka eivät heikennä toimeentulon lakisääteistä perusturvaa. Asian tulkinnanvaraisuuden vuoksi hallitus on kuitenkin pitänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytämistä suotavana.

Valiokunnan kannanotot

Tämän vuoden maaliskuun alussa tuli voimaan valtiopäiväjärjestykseen väliaikaisesti lisätty 66 a §. Sen 1 momentin mukaan lepäämään ei voida jättää ehdotusta valtion menojen säästämistä koskevaksi laiksi, jos laki on voimassa enintään varainhoitovuoden eikä laki sisällä säännöksiä muusta kuin menojen vähentämisestä tai lykkäämisestä taikka niiden toimeenpanosta. Saman pykälän 3 momentin mukaan tämä lepäämäänjättämiskielto ei koske ehdotusta laiksi, joka heikentää toimeentulon lakisääteistä perusturvaa.

Sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahan tasoon ei esityksessä puututa. Päivärahan määräytymissäännöstä ehdotetaan kuitenkin teknisesti yksinkertaistettavaksi. Samalla vähimmäispäivärahaa suuremman, tulositonnaisen päivärahan suuruutta pienennetään laskeamalla päivärahan määräytymisprosenttia. Sairausvakuutuksen päivärahan sekä kuntoutusrahan saamisedellytyksiä puolestaan tiukennetaan pidentämällä omavastuu-aikaa kahdella päivällä eli yhdeksään päivään. Lisäksi muutetaan lääkekustannusten korvaussäännöksiä muun muassa siten, että niin sanotut käsi-kauppalääkkeitä poistetaan sairausvakuutuskorvauksen piiristä.

Sairausvakuutuksen päivärahojen määräytymissäännösten muuttaminen ja vakuutetun omavastuuosuuksien korottaminen lääkekustannuksissa toisi sairausvakuutukselle säästöä vuonna 1992 noin 230 miljoonaa markkaa. Ensimmäinen ja kolmas lakiehdotus ovat siten valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja säästölakeja. Toisesta lakiehdotuksesta puolestaan aiheutuu sairausvakuutuksen menojen pieneneminen yhteensä 29 miljoonalla

markalla, joten sekin on mainitunlainen säästölaki.

Valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:n 3 momentissa mainitun toimeentulon lakisääteisen perusturvan käsitteen sisältö on lähtökohtaisesti ymmärrettävä asianomaisessa hallituksen esityksessä n:o 321/1990 vp olleen luettelon ja perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 16/1990 vp siihen tehtyjen lisäysten perusteella. Toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan kuuluvat sairausvakuutuslaissa säädetyistä etuuksista sairauspäivärahan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan vähimmäispäiväraha sekä kuntoutusrahalaisa tarkoitettu kuntoutusraha sen vähimmäistasossa. Sen sijaan esimerkiksi lääkekustannusten korvaukset tarkoitettiin jättää perusturvakäsitteen ulkopuolelle. Näin ollen valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:n 3 momentin kannalta on arvioitava hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen 19 §:ää ja kolmannen lakiehdotuksen 9 §:ää.

Valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:n säätämishistoria osoittaa, että sen 3 momentissa on tarkoitettu antaa institutionaalista suojaa lepäämäänjättämismahdollisuuden muodossa eräille etuuksille. Valiokunta viittaa tässä yhteydessä siihen, että se on tätä, valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:n pohjalta arvioitavaa lakiehdotusta käsitellessään pitäytynyt 66 a §:n mai-

nitunlaiseen tarkoitukseen eikä ole kiinnittänyt huomiota niihin näkökohtiin, joita on tarkasteltu hallituksen esityksestä n:o 234/1991 vp laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta annetussa mietinnössä n:o 7/1992 vp.

Koska ensimmäisen ja kolmannen lakiehdotuksen edellä mainitut pykälät tiukentavat nykyisestä sairauspäivärahan sekä vähimmäistasossaan kuntoutusrahan saamisedellytyksiä, merkitsevät kyseiset lait toimeentulon lakisääteisen perusturvan heikentämistä sillä tavoin kuin valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:n 3 momentissa tarkoitetaan. Tämän takia lakiehdotukset voidaan valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:n 3 momentin mukaisesti jättää lepäämään.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että ensimmäinen ja kolmas lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä ja että ne valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:n säännökset huomioon ottaen voidaan jättää lepäämään sekä

että toinen lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä mutta sitä ei valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:n säännökset huomioon ottaen voida jättää lepäämään.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Zyskowiec sekä jäsenet Jääteenmäki, Kaarilahti, Koski-

nen, Laine, J. Leppänen, Moilanen, Nikula, Varpasuo, Vistbacka, Vähänäkki ja Väistö.